

Hajautettuun innovaatiopolitiikkaan

Tarja Cronberg

Suomi on valinnut innovaatiopolitiikan EU:n puheenjohtajakautensa ydinkysymykseksi. EU ei ole pystynyt toteuttamaan Lissabonin strategiaansa, jonka mukaan EU:n tulisi saavuttaa Yhdysvaltain innovaatiotasoa. Kuilu Yhdysvaltoihin kuitenkin kasvaa. Myös Kiina ja Intia ovat siirtymässä halvan työvoiman tarjoamisesta tuotekehityksen ja teknologiaosaamisen aikaan.

Innovaatiopolitiikan valinta on sinänsä onnistunut. Tulosten aikaansaaminen vaatii kuitenkin syvempää analyysiä siitä, mitkä ovat EU:n innovaatiopolitiikan suurimmat ongelmat. Pelkkä innovaatioretoriikka ei riitä. Ei myöskään vaatimus lisätä tutkimus- ja kehittämismäärärahoja. Kaikkein huonoin keino on luoda uusia EU:n hallinnoimia tutkimuslaitoksia. En todellakaan usko, että perusteilla oleva EU:n teknologiainstituutti tulee merkittävästi vaikuttamaan innovaatioiden määrään tai laatuun.

Suurin ongelma on tutkimusbyrokrania. Sille olisi välittömästi tehtävä jotakin. Suomen tulisiakin vakavasti ottaa esiin EU:n tutkimusbyrokratian voimakas vähentäminen ja uusien mallien luominen tutkimusyhteistyölle.

Oli varmasti järkevää EU:n T&K-politiikan alkuvaiheessa tukea maiden välistä yhteistyötä. Vaatimus siitä, että uusia jäsenmaita vedetään tutkimusyhteistyöhön mukaan ja siitä, että vähintään kolme tai viisi maata on projektissa mukana, oli mielekäs tutkimusyhteistyön alkuvaiheissa. Tutkijat tutustuivat toisiinsa ja maiden tutkimuskulttuurit kohtasivat toisensa ensi kertaa. Nyt tilanne on kuitenkin toinen. Tutkijayhteisöt tuntevat toisensa paremmin ja eurooppalaisten yliopistojen ja yritysten välinen yhteistyö on lisääntynyt.

Monen maan ja laitoksen välinen pakollinen yhteisrahoitus ja tutkimuksen koordinaatio on enemmänkin rasite. Johtavan tutkimuslaitoksen ja koordinaattorin roolista ei suinkaan kilpailla. Päinvastoin. Rahaa kuluu yhteistyön organisaa-

tion ja yliopistojen hallintovirastot palkkaavat hankeasiantuntijoita hoitamaan rahoitusrulljanssia. Kaikesta huolimatta tutkijatkin joutuvat käyttämään yhä suuremman osan ajastaan hallinto-ongelmien ratkaisemiseen.

Olen itse ollut niin neuvottelemassa puiteohjelmia kuin valitsemassa projekteja. Se että projektien valinnassa erityistä huomiota kiinnitetään hallintoratkaisuihin ja järjestelmään, ohjaa huomion pois itse tärkeimmästä, sisällöstä. Erityisen kärjistettyjä EU:n byrokrania- ja rahoitusongelmat ovat silloin, kun halutaan tavoittaa heikompia ryhmiä, esimerkiksi paikallisia organisaatioita tai pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Tällöin jo hakuprosessiin liittyvät ongelmat ovat ylitsepääsemättömiä.

Suomen tuleekin puheenjohtajakaudellaan miettiä sitä, miten EU:n tutkimus- ja innovaatiopolitiikan byrokratiarakenteita mahdollisimman tehokkaasti purettaisiin. Nyt olisi mielestäni aika soveltaa hajautetumpaa mallia, jossa EU:n tutkimusrahoitus kanavoidaan esimerkiksi kansallisten tutkimusneuvostojen, Suomessa Suomen Akatemian, kautta. Mallina voisivat toimia esimerkiksi EU:n rakennerahasto-ohjelmat, jotka hyväksytään kansallisten ohjelmien pohjalta ja päätökset rahoituksista tehdään alueellisesti. Hajautettu malli antaisi paremmin mahdollisuuden arvioida tutkimus- ja tuotekehityksen laatua sekä ottaa mukaan uusia ja pienempiä mutta innovatiivisempia toimijoita. Kansallinen byrokrania voitaisiin minimoida, luovuudelle ja innovaatioille tulisi lisää tilaa.

Maiden välistä yhteistyötä voitaisiin tukea niin kuin nytkin nk. COST-ohjelmien puitteisissa, jolloin EU ei rahoita itse tutkimusta, vaan ainoastaan tutkijoiden välistä verkottumista ja synergiaa. Kyseessä ei mielestäni olisi mikään taka-askele EU:n yhteiselle tutkimus- ja kehittämissä politiikalle, vaan päinvastoin läheisyysperiaatteen soveltaminen myös tutkimuspolitiikassa

siten että EU:n kokonaisinnovaatiopotentiaali kasvaa.

EU on kuitenkin panostamassa täysin päinvastaiseen, tavoitteena on koordinoita kansallisia tutkimusohjelmia. Tämä ei tule vain kasvattamaan EU-tason tutkimusbyrokratiaa, vaan myös nostattamaan kansallista vastustus-

ta. Hajautettu innovaatiopolitiikka olisi tehokkaampaa, luovempaa ja mahdollistaisi jäykkien rakenteiden purkamisen verkottumista vähentämättä.

Kirjoittaja on kansanedustaja ja Vihreän liiton puheenjohtaja sekä kauppatieteiden ja tekniikan tohtori.